

Coimisiún na Scrúduithe Stáit *State Examinations Commission*

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2025

LATVIAN **HIGHER LEVEL**

Monday, 16 June
09:30 - 12:30

The 2025 examination papers were adjusted to compensate for disruptions to learning due to COVID-19. This examination paper does not necessarily reflect the same structure and format as the examination papers of past or subsequent years.

Svešumā dažreiz pat sirsnīgāk. Kā latvieši pasaulē svin valsts svētkus

Dzīvojot Latvijā, mūsu valsts proklamēšanas gadadienu svinības ir pašsaprotamas – valda svētku noskaņa un notiek svinīgi pasākumi. Taču latviešiem svešumā par svinīguma radīšanu nereti jāpiedomā pašiem. Ārzemēs dzīvojošie tautieši 18. novembri svin dažādi – gan pulcējas kopā, gan atzīmē mājās ar kādu latvisku **cienastu**.

Prom no dzimtenes svin vēl sirsnīgāk

Laura Šmideberga Igaunijas galvaspilsētā Tallinā dzīvo 18 gadus. Viņas **dzīvesbiedrs** ir igauņis, ģimenē aug divas meitas.

18. novembris viņai saistās ar sajūtu par Latviju – par to, kāda ir mūsu valsts; kā mēs, latvieši, sevi identificējam kā neatkarīgus, brīvus cilvēkus, kuri paši lemj un uztur šo valsti, un arī ar cilvēkiem, kas savulaik šīs īpašās tiesības izcīnījuši.

Viņa arī novērojusi kādu diasporām raksturīgu iezīmi – ārpus Latvijas – 18. novembris tiek svinēts vēl sirsnīgāk.

"Mēs šeit savā darbības sākumā ļoti aktīvi svinējām 18. novembri, parasti aicinājām arī kādus viesus no Latvijas – gan aktierus, gan mūziķus. Visi kā viens teica, ka viņiem svētku sajūta, svinot ar mums kopā Igaunijā, bija lielāka nekā uz vietas Latvijā," viņa turpina.

Lauras bērni, kuri brīvi runā latviski, jau **no mazotnes** piedalās 18. novembrim veltītajos pasākumos. Arī dzīvesbiedrs iesaistās – ne tikai aktīvi atbalsta šos svētkus un palīdz tos **rīkot**, bet pat dzied latviski. Igaunijā dzīvojošā latviete uzskata, ka bērni ir ieguvēji, jo viņiem ir divas neatkarības dienas, ko svinēt – Latvijas un Igaunijas.

Ģimene galdā ierasti piedomā likt ko tradicionālu – īstu rupjmaizi, pīrāgus, un mēģina sagādāt ēdienus Latvijas karoga krāsās.

Svētkos – īpašs ēdiens

Sanita Ločmele dzimtenē nedzīvo jau **teju 20 gadus**, viņas dzīve šobrīd rit Zviedrijā kopā ar dzīvesbiedru francūzi, kura ģimenes saknes meklējamas Spānijā. Ģimenē aug divi bērni.

Sanitas ģimene ir daudzkulturāla, tāpēc ģimene izvēlas tikai nelielu, izglītojošu pasēdēšanu ģimenes lokā gan Latvijas svētkos, gan tad, kad svinama Zviedrijas nacionālā diena, un arī tad, kad Francija svin Bastīlijas dienu. Viņa stāsta, ka īpaši neizceļ nevienu no ģimenes piederības valstīm: "Tāpat arī Māmiņdienu un Tēva dienu mēs nesvinam, jo kā gan mēs izvēlēsimies, kuras valsts datumā svinēt?" viņa norāda.

Sanita stāsta, ka 18. novembrī vakariņās galdā cels bērnu iemīļotos latviešu ēdienus – biešu zupu un kartupeļu pankūkas ar biezpienu.

Līdzīgi ģimenē svin arī Zviedrijas, Francijas un Spānijas svētkus – uz galda noliekot attiecīgās valsts karodziņu un ēdot tradicionālo ēdienu, runājot attiecīgās valsts valodā, stāstot par valsts aktualitātēm, ģimenes atmiņām un bērnu izpratni par savu vietu pasaulē un ģimenes piederības sajūtām.

Sanita stāsta, ka bērni vairāk sevi izjūt kā zviedrus, nevis latviešus vai francūžus, lai gan abiem doti divi vārdi – viens latviešu, otrs franču, lai pastiprinātu viņu izcelsmi. Dēlu latviešu vārdi ir Austris un Namejs.

Sanita arī atzīst, ka valsts svētki ir tikai viens veids, kā uzturēt saikni ar valsti, kurā vairs nedzīvo. Sanitas mājās liels uzsvars ir uz valodas saglabāšanu un lasīšanu, kas nebūt neesot viegls

uzdevums: "Mēs dzīvojam paši savā Bābeles tornī, kur es ar bērniem runāju latviski, tētis franciski, bet mēs – vecāki savā starpā zviedriski. Puikām nekas neatliek, kā tikai turēt līdzī un vienmēr censties atbildēt tajā valodā, kurā viņus uzrunā," stāsta Sanita.

Lainei un Arturam Latvija vienmēr ir līdzī

Rūditie pasaules apceļotāji Laine Pērse un Arturs Driņins ceļā ir jau gandrīz desmito gadu, vien laiku pa laikam iebrauc paciemoties dzimtenē. Šobrīd abi apceļo Āfriku.

Laine uzver, ka ceļojot pa pasauli, Latviju nekad neaizmirst: "Arī nupat rādījām nigērietim video no Līgo svētkiem, un viņš izsaucās: "Ooo, kas tas par dārzeni festivālu!" Nē, tie ir vainagi, nevis dārzeni meitenēm galvā."

Ar Latviju ceļotāju pāris iepazīstina visus, kurus satiek attālās pasaules zemēs, jo tur viņi bieži vien ir pirmie latvieši, ko kāds saticis.

Tas nozīmē, ka jo īpaši jāpacenšas, lai atstātu labu iespaidu par mūsu valsti. Bieži ceļotājiem nākas arī skaidrot, kur Latvija atrodas un ka tai ir sava valoda.

"Vienmēr uzliekam kādu koku dziesmu, pastāstām par tautastērpiem, dziesmu nozīmi, vismaz tā, kā mēs to saprotam," pastāsta Laine, norādot, ka visvairāk cenšas parādīt Latviju caur sevi. Šo gadu laikā cilvēki arī ir atsaukušies abu aicinājumam apmeklēt Latviju – bijuši viesi gan no Pakistānas, gan Brazīlijas, Meksikas un Japānas. Un līdz šim visi par Latviju bijuši sajūsmā.

Dace Gruzijā svin ar četriem bērniem un vīru

Dace Džavašvili Gruzijā dzīvo jau 15 gadus. Daces un viņas vīra gruzīna ģimenē aug četri bērni.

Kad Dace vēl dzīvoja Latvijā, šajos svētkos pie mājas vienmēr tika izkārts karogs, kopā ar ģimeni skatījušies svētku salūtu, reizēm bijusi kāda kūka vai svinīgākas vakariņas. "Dzīvojot ārpus Latvijas, ir svarīgi saglabāt saikni, un svētku atzīmēšana ir viens no veidiem, kā saglabāt piederību Latvijai," atzīst Dace.

Latvijas vēstniecība Gruzijā katru gadu rīko pieņemšanu par godu 18. novembrim, uz kuru tiek aicināti arī diasporas pārstāvji, un parasti uzstājas kādi latviešu mūziķi vai folkloras grupas. Šī nedēļa Dacei, allaž bijusi ļoti saspringta, jo latviešu valodas svētdienas skoliņā atzīmē gan Mārtiņdienu, gan 11. novembri. 18. novembris nereti svinēts arī pirms īstā datuma.

"Parasti tieši 18. novembrī jau ir tāds nogurums, ka mājās vienkārši pagatavoju kaut ko latvisku, tie var būt kartupeļi, štovēti kāposti ar mednieku desiņām, vai arī nopērkam vai uzcepam kādu kūku un saskandinām ar vīru vīna glāzes par Latvijas dzimšanas dienu, ar bērniem parunājam," stāsta Dace.

Daces ģimenē atzīmē abas – gan Gruzijas neatkarības dienu, gan Latvijas. Dace ar dzimteni saistītajos pasākumos iesaistījusi visu savu ģimeni – gan vīrs, gan abu četri bērni ar prieku piedalās un dzied Latvijas himnu. Bērniem par Latvijas neatkarības dienu tiek stāstīts arī skoliņā, kur svinībām par godu klāj svētku galdu.

18. novembrī atceras vectētiņu

Aija Avota Latvijā nedzīvo jau 15 gadus. Iepriekš dzīvojusi Spānijā, bet šobrīd jau piecus gadus par savām mājām sauc Berlīni. Aija stāsta, ka kontakts ar Latviju šos pēdējos piecus gadus esot krietni lielāks, nekā tad, kad dzīvoja Spānijā.

Viņa stāsta, ka 18. novembris visvairāk saistās ar vectētiņu, kurš vienmēr 18. novembrī zvanīja apsveikt.

Aija stāsta, ka vectētiņš bijis ļoti patriotisks, jo viņa ģimene bijusi diezgan iesaistīta ar Latvijas Republikas proklamēšanu saistītajos notikumos. "Neskatoties uz to, vai es šos svētkus svinu vai ne, es pavisam noteikti katru gadu novēlu Latvijai kļūt stiprākai, gudrākai, skaistākai, laipnākai."

<https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/sarunas/18.11.2024-svesuma-dazreiz-pat-sirsnigak-ka-tautiesi-pasaule-svin-valsts-svetkus.a576553/>

I daļa

(30 punkti)

Atbildiet uz jautājumiem!

1. Skaidrojiet tekstā lietotos vārdus un frāzes!

- a) cienasts
- b) dzīvesbiedrs
- c) no mazotnes
- d) rīkot
- e) teju 20 gadus

(5 × 1)

2. Kādas sajūtas par Latviju un latviešu tautu Laurai izraisa 18.novembris. (5)

3. Aprakstiet Sanitas bērnu pieredzi, augot multikulturālā ģimenē. (5)

4. Vai jūs piekrītat, ka latviešu bērni, kas dzīvo ārpus Latvijas, ir ieguvēji? Izskaidrojiet savu viedokli, atsaucoties uz tekstu un savu pieredzi. (5)

5. Kas palīdz uzturēt latviskumu ārpus Latvijas? Vērtējiet to saistībā ar tekstu un savu pieredzi. (5)

6. "Caur kultūru var iepazīt valsti". Cik lielā mērā jūs tam piekrītat? Diskutējiet par to saistībā ar tekstu un savu pieredzi. (5)

II daļa

(30 punkti)

Izsakiet viedokli par apgalvojumu! (100-150 vārdu)

"Viņa arī novērojusi kādu diasporām raksturīgu iezīmi – ārpus Latvijas – 18. novembris tiek svinēts vēl sirsnīgāk".

III daļa

(40 punkti)

Uzrakstiet eseju par vienu no tēmām! (ne mazāk kā 300 vārdu)

1. Tradīcijas ir sabiedrības pamats.

vai

2. "Nekad neuzliec vecuma limitu saviem sapņiem" (*Dara Torres*)